

Kyrkohistoria

Från Urkyrkan till Frikyrkan

Christian Molk

Pastor i Pingst Härnösand

www.christianmolk.se/kyrkohistoria

Kyrkohistoria

- Urkyrkan - (År 33-100)
- Fornkyrkan – (År 100-312)
- Imperiekyrkan – (År 312-590)
- Påvekyrkan – (År 590-1517)
- Reformationskyrkan – (År 1517-1730)
- Frikyrkan – (År 1730-idag)

Kyrkohistoria

- *Urkyrkan - (År 33-100)*
- Fornkyrkan – (År 100-312)
- Imperiekyrkan – (År 312-590)
- Påvekyrkan – (År 590-1517)
- Reformationskyrkan – (År 1517-1730)
- Frikyrkan – (År 1730-idag)

Urkyrkan - (År 33-100)

- Pax Romana och de första kristna
- Historiker beskriver de första kristna

Pax Romana och de första kristna

Pax Romana och de första kristna

- Tiden var PERFECT för kristendomens spridning
 - Pax Romana = Den romerska freden
 - Koiné-grekiska ett världsspråk
 - Postväsende
 - De romerska vägarna

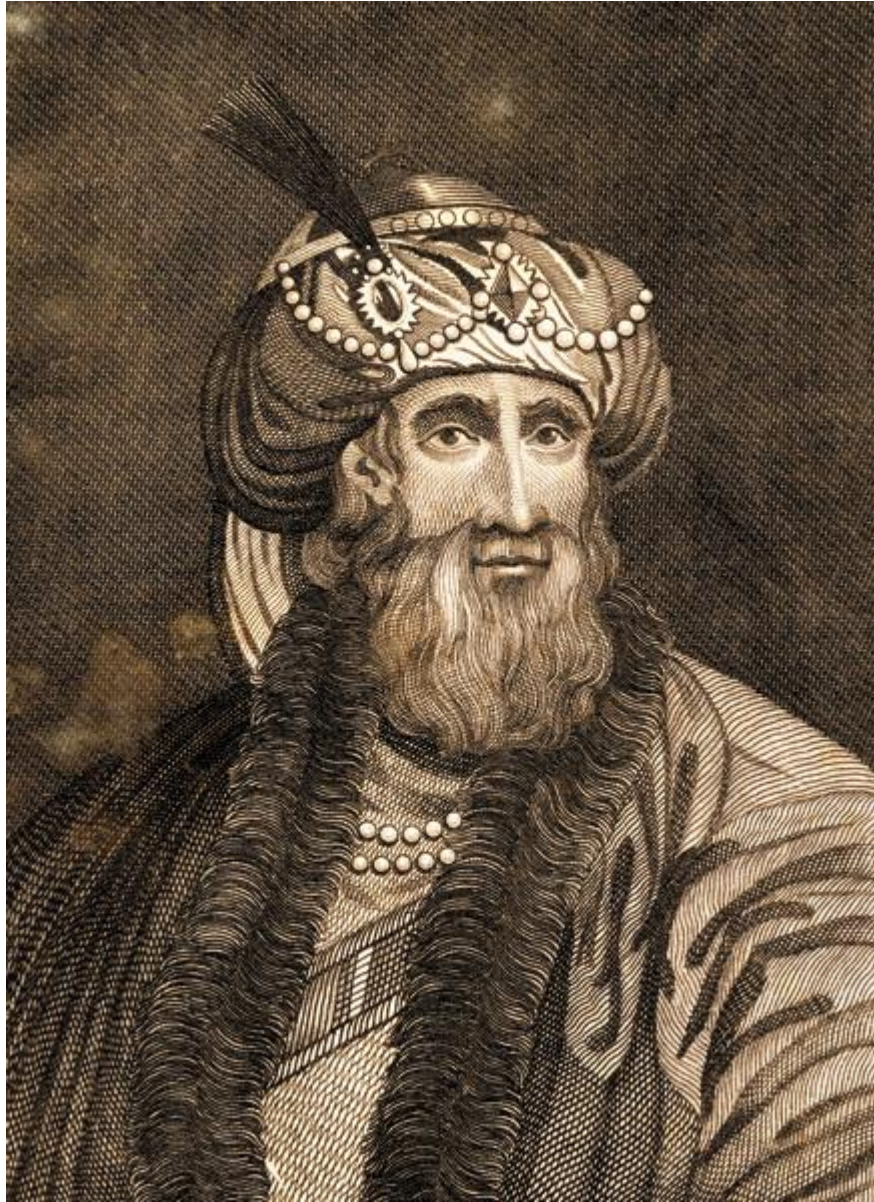
Pax Romana och de första kristna

- Pax Deorum = Fred med gudarna
 - Fred i riket byggde på fred med gudarna
 - Fred säkerställdes genom offer
 - De som inte offrade ansågs vara upprorsmakare
 - Judarna hade undantag från den romerska religionen
 - Så länge som de kristna ansågs vara en judisk sekt hade också de undantag

Pax Romana och de första kristna

- Brytningen med judendomen
 - Judarnas första och andra uppror mot Rom åren 66-135
 - Templet förstördes år 70
 - Romarna korsfäste så många judar att det sägs att trä tog slut i Judeen
 - Romarna körde iväg judarna från Judeen och Galileen
 - Romarna bytte namn på provinsen Judeen till *provinsen Palestina* (år 135 e.Kr.), ett namn med en symbolisk koppling till judarnas gamla arvfäder *filisteerna*, och bytte även namn på Jerusalem till *Aelia Capitolina*.
 - Judendomen delas i den "rabbinska judendomen" och i "nasarenerna" (kristendomen)

Historiker beskriver de första kristna

Historiker beskriver de första kristna

- I sitt brev till kejsar Trajanus skriver Plinius den yngre cirka år 112 så här om de första kristna:

”Men de påstod att deras förseelse eller villfarelse huvudsakligen bestod i att de hade för vana att på en utsatt dag samlas före soluppgången och att växelvis med varandra sjunga en sång till Christus liksom till en gud och att med en helig ed binda varandra till att inte begå något brott, vare sig bedrägerier, röverier eller äktenskapsbrott, att inte svika ett förtroende eller att förneka anförtrott gods, om de avkrävdes redovisning. Efter att ha utfört detta hade de till sed att skiljas åt men åter komma samman för att intaga föda, dock vanlig och oskyldig sådan.”

Kyrkohistoria

- Urkyrkan - (År 33-100)
- **Fornkyrkan – (År 100-312)**
- Imperiekyrkan – (År 312-590)
- Påvekyrkan – (År 590-1517)
- Reformationskyrkan – (År 1517-1730)
- Frikyrkan – (År 1730-idag)

Fornkyrkan – (År 100-312)

- Apostlar och profeter blir biskopar och präster
- Martyrerna
- De tidiga kristna och krig
- Montanisterna
- Donatisterna

Apostlar och profeter blir biskopar och präster

- Ska kyrkan vara en institution med professionella präster eller en rörelse med lekmän?
- Gång på gång upprepas mönstret:
 - Kyrkan uppfattas stel och allt för professionell
 - En grupp troende ber till Gud om väckelse
 - Fylls av Anden, återvänder till Bibeln, tar krafttag mot synden och längtar efter Jesu återkomst
 - Väckelserörelsen stadgar sig efter ett tag och börjar bevara det som upptäckts och blir allt mer en institution
 - En ny väckelse startar eftersom kyrkan blivit för stel

Apostlar och profeter blir biskopar och präster

- Apostlarna och profeterna hade grundat församlingarna
- Paulus tillsätter ett ledarskap i varje församling:
 - Episkopos (övervakare) = biskop
 - Presbyteros (äldste) = präst
 - Poimaino (herde) = pastor
- Under 100-talet förändras ”episkopos” till att bli den högste ledaren med ”presbyteros” under sig

Apostlar och profeter blir biskopar och präster

“Jag uppmanar nu de äldste (presbyteros) bland er, jag som själv är en av de äldste (presbyteros) och vittne (martys) till Kristi lidanden och som också har del i den härlighet som kommer att uppenbaras: var herdar (pastor) för Guds hjord som finns hos er och vaka (episkopos) över den, inte av tvång utan av fri vilja, så som Gud vill, inte för egen vinning utan med hängivet hjärta.” (1 Pet 5:1–2)

Apostlar och profeter blir biskopar och präster

Institution

- Apostolisk succession
- Bevara
- Kontrollera
- Medlem genom barndop
- Romerska katoliker
- Katoliker
- Lutheraner
- Svenska kyrkan

Väckelserörelse

- Utrustas av Anden
- Förnya
- Vittna
- Frälst genom tro
- Montanister
- Reformatorer
- Anabaptister
- Baptister

Martyrerna

Martyrerna

- Det grekiska ordet "martyr" betyder "vittne"
- För att få "Pax Romana" krävdes "Pax Deorum"
- De kristna anklagades för kannibalism och incest
- När judendomen och kristendomen gick skilda vägar krävde Rom att de kristna offrade till gudarna. De som vägrade dödades.
- Målet med det kristna livet är ju att bli lik Jesus, och de som dog för sin tro "gick hela vägen".
- Många kristna firade martyrernas "födelsedagar" och förde in deras "heliga" benknotor i kyrkor för att helga kyrkan (2 Kung 13:20-21).

Polykarpos martyrskap år 155

"I 86 år har jag tjänat honom, och han har inte gjort mig orätt. Hur skall jag kunna smäda min konung, som har frälst mig?"

"Sedan samlade vi hans ben, som är dyrbarare än ädla stenar och mer värda än guld, och lade dem på ett passande ställe. I den mån det är möjligt skall Herren låta oss samlas där i jubel och glädje och fira årsdagen av hans martyrium, till minne av dem som förut kämpat och till övning och förberedelse för dem som skall kämpa."

Romersk statsreligion

- År 48 f.Kr. – Judendomen tillåten
- Brytning mellan judendom och kristendom
- År 64 – Kristendomen förföljs
- År 313 - Kristendomen tillåten religion
- År 380 - Kristendomen romersk statsreligion
- År 391 – Hedendom förbjuds

De tidiga kristna och krig

Montanisterna

- Karismatisk rörelse på 100-talet
- Leddes av Montanus och två kvinnor
- Betonade upplevelsen av den helige Ande, profetia, Jesu snara återkomst och en sträng kamp mot synden.
- Reagerade mot att kyrkan alltmer organiserades med ordinerade präster och biskopar.
- Ansåg att de som Anden utrustat med gåvor skulle tjänstgöra, snarare än de som kyrkan hade ordinerat, oavsett om de var män eller kvinnor.
- Exkommunicerades år 230

Donatisterna

Kyrkohistoria

- Urkyrkan - (År 33-100)
- Fornkyrkan – (År 100-312)
- **Imperiekyrkan – (År 312-590)**
- Påvekyrkan – (År 590-1517)
- Reformationskyrkan – (År 1517-1730)
- Frikyrkan – (År 1730-idag)

Imperiekyrkan – (År 312-590)

- Kejsar Konstantin (272-337)
- Klosterrörelsen
- Den arianska striden
- Kejsar Theodosius (346-395)
- Hur kyrkan blev en byggnad
- Augustinus (354-430)

Kejsar Konstantin (272-337)

Kejsar Konstantin (272-337)

- År 300 var antalet kristna cirka 15 procent av befolkningen, dvs. 4-8 miljoner.
- År 312 ser Konstantin ett kors på himlen, besegrar sina fiender och blir kejsare i Rom
- År 313 deklarerar Konstantin att kristendomen ska vara *tolererad*
- Konstantins kristna mor Helena far på pilgrimsresor och gör i ordning Födelsekyrkan i Bethlehem och Gravkyrkan i Jerusalem

Klosterrörelsen

Klosterrörelsen

- När möjligheten att bli *martyr* inte längre fanns valde många att istället bli *munkar*
- Antonius (251-356)
 - Ung rik egyptier vars föräldrar dör och lämnar stort arv
 - “*Jesus svarade: ”Vill du vara fullkomlig, gå och sälj vad du äger och ge åt de fattiga. Då skall du få en skatt i himlen. Och kom sedan och följ mig.”*” (Matt 19:21)
 - Säljer allt han äger och bosätter sig ensam i öknen
 - Träffas på regelbundna tider för att be tillsammans och för att lättare kunna motstå frestelser så utförde de olika hantverk

Den arianska striden

- Prästen Arius menade att Jesus var *skapad* eftersom han var *född*
- Prästen Athanasius försvarade den kristna tron och menade att *Sonen är född men inte skapad*
- Konciliet i Nicaea år 325 slår fast att Sonen är *av samma väsen* (homousios) som Fadern
 - Gud är *ett väsen i tre hypostaser*, på samma sätt som att det finns många guldmynt, men de har alla del i guldet som allmänbegrepp.

Den Nicaenska trosbekännelsen

Jag tror på en enda Gud, allsmäktig Fader, skapare av himmel och jord, av allt vad synligt och osynligt är;

och på en enda Herre, Jesus Kristus, Guds enfödde Son, född av Fadern före all tid, (Gud av Gud,) ljus av ljus, sann Gud av sann Gud, född och icke skapad, av samma väsen som Fadern, på honom genom vilken allting är skapat; som för oss människor och för vår salighets skull har stigit ned från himmelen och tagit mandom genom den Helige Ande av jungfrun Maria och blivit människa; som ock har blivit för oss korsfäst under Pontius Pilatus, lidit och blivit begravnen; som på tredje dagen har uppstått, efter skrifterna, och stigit upp till himmelen och sitter på Faderns högra sida; därifrån igenkommande i härlighet till att döma levande och döda, på vilkens rike icke skall varda någon ände;

och på den helige Ande, Herren och livgivaren, som utgår av Fadern (och Sonen), på honom som tillika med Fadern och Sonen tillbedes och äras och som har talat genom profeterna; och på en enda, helig, allmännelig/katolsk och apostolisk kyrka. Jag bekänner ett enda dop, till syndernas förlåtelse, och förväntar de dödas uppståndelse och den tillkommande världens liv. Amen.

Kejsar Theodosius (346-395)

Hur kyrkan blev en byggnad

- Den tidigaste kyrkobyggnad arkeologin har funnit är ett hus från omkring år 232 i Dura-Europos i dagens Syrien.
 - Två rum med bortslagen vägg för att samla ca 70 pers
- Kejsar Konstantin byggde ”tempel” till Guds ära
 - Byggnaderna var utformade som en *basilika*, en romersk regeringsbyggnad där en folksamling passivt kunde sitta och titta på det som händer på scenen.
- Det var vanligt att tända ljus och bära fram rökelse när kejsaren trädde fram offentligt så detta införde Konstantin även i gudstjänsten.
- Under Konstantins period infördes också ett speciellt kläde för prästerna, som tidigare hade haft vanliga kläder, som nu liknade de kläder som romerska officiella hade.

Hur kyrkan blev en byggnad

Augustinus (354-430)

Augustinus (354-430)

- Biskop i Hippo i Nordafrika

“¹³Låt oss leva värdigt, det hör dagen till, inte i utsvävningar och fylleri, inte i otukt och lösaktighet, inte i strid och avund. ¹⁴Nej, ikläd er Herren Jesus Kristus och ha inte en sådan omsorg om kroppen att begären väcks till liv.” (Rom 13:13–14)

- Teologisk strid med donatisterna
- Utvecklade *Det rättfärdiga kriget*

Kyrkohistoria

- Urkyrkan - (År 33-100)
- Fornkyrkan – (År 100-312)
- Imperiekyrkan – (År 312-590)
- **Påvekyrkan – (År 590-1517)**
- Reformationskyrkan – (År 1517-1730)
- Frikyrkan – (År 1730-idag)

Påvekyrkan – (År 590-1517)

- Biskopen av Rom blir påve
- Gregorius I (540-604)
- Ikonoklasmen (726-843)
- Den stora schismen 1054
- Korstågen

Biskopen av Rom blir påve

- Fem tidiga "patriarker" i Rom, Konstantinopel, Jerusalem, Antiokia, Alexandria
- När Västrom och Östrom delades år 476 blir Rom den ända viktiga staden i Väst
- I Västrom pratar man latin och i Östrom pratar man grekiska
- Ingen kejsare i Västrom och påven får politisk makt
- I Östrom lever Romarriket vidare till 1453 då Konstantinopel intas av muslimerna och blir Istanbul

Biskopen av Rom blir påve

- Latin blir kyrkospråk i Katolska kyrkan
- Påve Damasus anser sig själv vara "pontifex maximus"
- Hävdar att biskopen i Rom är Petrus efterträdare
- Påve Siricius börjar använda titeln "påve" (=papa)
- År 495 bestäms att påven är "Kristi ställföreträdare"

Gregorius I (540-604)

- När langobarderna hotar Rom finns ingen kejsare så folket vänder sig till biskopen
- Anser att biskopen av Rom står över de andra patriarkerna
- Utvecklar katolsk liturgi och musik (=gregoriansk musik)
- Etablerar läran om skärselden
- Sänder ut missionärer till England

Gregorius I (540-604)

Gregorius I (540-604)

- ”Kristianisering”
 - Istället för att helt införa ”kristna” traditioner och högtider ”kristnade” man redan befintliga traditioner
 - Midvinter blev Lucia
 - Midsommar blev Johannes Döparen-dagen
 - Byggde om gamla hedniska tempel till kyrkor
- Mission ”ovanifrån”
 - Kungen blir kristen och tvingar sina undersåtar att också bli det
 - Dopet blir viktigare än tron
 - *”Tro är en fri viljeakt, inte en påtvingad handling. Vi måste vädja till samvetet, inte tvinga genom våld. Du kan tvinga folk att bli döpta, men du kan inte tvinga dem att tro.”*

Ikonoklasmen (726-843)

Ikonoklasmen (726-843)

- Ikonoklasmen = bildstriden
- Bildförbudet i 2 Mos 20:4–5
- Ska man förbjuda alla bilder eller ska man få göra bilder eftersom Gud har blivit människa?
- Gud har ju skapat oss till sin avbild (=eikon)
- Vi ska formas till Jesu bild (=eikon)
- Kompromiss:
 - Man fick *vörda* bilder, men inte *tillbe* eller *dyrka* dem
 - Man ber till det som bilden *föreställer*, och inte till bilden i sig självt

Den stora schismen 1054

- År 395 delades Romarriket i två delar, Västrom och Östrom
- Kejsar Konstantin byggde sin nya huvudstad, *Nova Roma*, även känt som Nya Rom, Miklagård, Konstantinopel eller Istanbul.
- I Västrom var latin huvudspråket medan i Östrom grekiska.
- År 476 föll Västrom för de germanska stammarna och antiken övergick i medeltiden.
- Efter att Rom hade fallit så fanns inte längre någon kejsare eller annan stark sammanhållande politisk makt i Västeuropa.
- Detta leder till att påven i Rom får allt mer inflytande och makt i Västeuropa, även över det politiska området.
- I Östrom levde Romarriket kvar under namnet Byzans ända till 1453, när Konstantinopel till slut föll för muslimerna och medeltiden övergick i renässansen.

Den stora schismen 1054

Den stora schismen 1054

- År 1054 uppstår en teologisk strid på grund av att de kristna i Västom lägger till det lilla ordet "*filioque*" i den nicaenska trosbekännelsen.
- Filioque är latin och betyder "*och Sonen*".
- Östromarna menade att Anden var sänd av Fadern medan västromarna menade att Anden var sänd av Fadern "*och Sonen*".
- Patriarken i Konstantinopel stänger alla latinska kyrkor
- Rom och Konstantinopel exkommunicerar varandra
- Kyrkan delas i Romerska Katolska kyrkan och Grekiska Ortodoxa kyrkan

Korstågen

Korstågen

- Muslimerna hade erövrat stora kristna områden i Mellanöstern och Nordafrika
- År 1095 deklarerar påve Urban II att muslimernas herravälde över Mellanöstern och de heliga platserna måste få ett slut.
- Påven deklarerade att de kristna som drog ut i korståg skulle få avlat som förkortade tiden i skärselden.
- Korsriddarna är framgångsrika och behöver mer permanenta trupper i de nya rikena, och för att organisera försvaret så grundades ett antal riddarordnar, bl.a. Johanniterorden, Tyska orden och Tempelherreorden.

Korstågen

- Korståg mot ”katarerna” i Sydfrankrike 1209
- Massakern i Béziers
- I samband med korståget mot katarerna införde påve Gregorius IX *inkvisitionen*, en slags organiserad utredning för att leta upp heretiker och förmå dem omvända sig eller döda dem som vägrade erkänna sin skuld.
- De katarer som hittades torterades och brändes på bål.

Korstågen

- Djingis Khans sonson Kublai Khan bjuder in 100 kristna missionärer till Kina via Marco Polo
- Påven upptagen med korståg och skickar två munkar som dock blir så rädda längs med vägen att de återvänder till Europa

Kyrkohistoria

- Urkyrkan - (År 33-100)
- Fornkyrkan – (År 100-312)
- Imperiekyrkan – (År 312-590)
- Påvekyrkan – (År 590-1517)
- **Reformationskyrkan – (År 1517-1730)**
- Frikyrkan – (År 1730-idag)

Reformationskyrkan – (År 1517-1730)

- Martin Luther (1483-1546)
- Motreformationen
- Anabaptisterna
- De pietistiska karolinerna

Martin Luther (1483-1546)

Martin Luther (1483-1546)

- Juridikstudenten och augustinermunken Martin Luther kan inte få frid trots religiösa riter och sträng religiositet
- Förstår att människan blir frälst genom tro
- Blir arg på avlatshandeln
- Spikar upp 95 teser på kyrkdörren i Wittenberg
 - *Tes 82 – ”Varför tömmer inte påven skärselden på grund av helig kärlek och det trängande behovet hos själarna. Det vore en bättre anledning istället för att lösa in ett oändligt antal själar av en så obetydlig anledning som eländiga pengar till att bygga en kyrka?”*

Avlatshandeln

Avlatshandeln

- Enligt Katolska kyrkan har synden två konsekvenser:
 - Evigt straff (helvetet)
 - Detta straff undgås genom syndernas förlåtelse
 - Temporärt straff (skärselden)
 - Denna synd kvarstår även efter syndernas förlåtelse och måste renas (skär=ren) innan man kan få komma in i himlen
 - Genom "avlat" kan den troende förkorta tiden i skärselden för sig själv eller för andra
 - Avlaten "betalas" efter reformationen genom böner, pilgrimsfärder och goda gärningar
 - Innan reformationen kunde man utöver detta även köpa avlatsbrev eller gå ut i korståg

Martin Luther (1483-1546)

- Luther exkommuniceras 1521
- Predikar på folkets språk, tyska, istället för latin
- Luthers ”protest” sprider sig i Tyskland, Baltikum och Skandinavien, medan andra varianter av reformationen spred sig framförallt i Nederländerna, Frankrike, Schweiz, Ungern, England och Skottland.
- Starkt kritisk till anabaptister och judar

Motreformationen

Motreformationen

- Katolsk reaktion på Luthers protest
- ”Den som säger att syndaren rättfärdiggörs genom tron allena ska vara *anathema*, dvs. bannlyst.”
- Förkastar *Skriften allena*
- Startar reform av avlatsbrev
- 30-åriga kriget

Anabaptisterna

Anabaptisterna

- Menade att reformationen bara nått halvvägs
- Inte bara *tillbe* Jesus rätt, även *följa* Jesus rätt
- Menade att dopet är något frivilligt som byggde på personlig omvändelse och tro på Jesus.
- Ville se en troendeförsamling istället för statskyrka
- Leva i egendomsgemenskap
- Församlingsdisciplin
- Pacifism
- Lekmän
- Blev fördömda av både Katoliker och Lutheraner

Kyrkohistoria

- Urkyrkan - (År 33-100)
- Fornkyrkan – (År 100-312)
- Imperiekyrkan – (År 312-590)
- Påvekyrkan – (År 590-1517)
- Reformationskyrkan – (År 1517-1730)
- **Frikyrkan – (År 1730-idag)**

Frikyrkan – (År 1730-idag)

- Greve von Zinzendorf (1700-1760)
- Den svenska frikyrkans framväxt
- Pingstväckelsens intåg i Sverige

Greve von Zinzendorf (1700-1760)

Greve von Zinzendorf (1700-1760)

- *"Allt detta har jag gjort för dig. Vad gör du för mig?"*
- Zinzendorf lät flyktingar bo på hans gods och de bildade tillsammans en kommunitet som de kallade Herrnhut, "Herrens by".
- Guds Ande faller i en nattvardsgudstjänst
- Åker ut som missionärer över hela världen
- Herrnhutarna kallade ofta sig själva för "blodtörstiga bin", "blodiglar", "sårmaskar" och "sidohålshjärtan".
- Nattvardsgudstjänsten startade en 24/7-bön som varade i otroliga 100 år!

Den svenska frikyrkans framväxt

- På 1500- 1600- och 1700-talen var Sverige ett *enhetssamhälle*; dvs. det skulle finnas en kung, ett folk, ett språk och en religion.
- Kyrkan var en *folkkyrka*; hela svenska folket blev ofrivilliga medlemmar genom att alla nyfödda svenska barn döptes.
- Svenska kyrkan blev även en *statskyrka*, vilket innebar att staten, med kungen i spetsen, kunde bestämma över kyrkan och landsförvisa de som konverterade eller bytte religion.
- Om du var jude eller utlänning tolererades du i viss mån att utöva din religion, men som infödd svensk fanns det inga alternativ.

Den svenska frikyrkans framväxt

Den svenska frikyrkans framväxt

- Pietisterna ansåg att Luther inte hade fullföljt reformationen, och ville inte bara betona den rätta läran utan även *hjärtats tro* och den *personliga upplevelsen* av Gud.
- Pietisterna samlades till "konventiklar" (hemgrupper) utan prästen, vilket ledde till "konventikelplakatet", dvs. förbudet mot hemgrupper.
- Blev kända som "läsarna"

Den svenska frikyrkans framväxt

- Pietisterna samlas till "väckelsemöten"
 - Ett "möte" med Gud och människor
 - De svenska kristna "vaknade andligt" och det blev "väckelse"
- Skickar iväg "kolportörer" som sprider skrifter och traktat
- Samlas till "nykterhetsmöten" eftersom hemgrupper är förbjudet

Den svenska frikyrkans framväxt

- När kolportörerna får tillåtelse att predika blir de "predikanter"
- Vissa kolportörer startar "missionsföreningar" med söndagsskolor, symöten, Bibelstudier, mission och missionshus
- Nu fanns det plötsligt i vissa städer och byar en präst med en kyrka och en predikant med ett missionshus
- När andra samfund än Svenska kyrkan blir tillåtet blir missionsföreningar till missionsförsamlingar, missionshusen blir missionskyrkor och predikanterna blir pastorer

Den svenska frikyrkans framväxt

Den svenska frikyrkans framväxt

- 1848 hölls det första baptistiska dopet i Sverige som ledde till en församling.
- Baptisternas barn tvångsdöps av Statskyrkan
- Under åren 1880-1889 döptes över 30 000 personer
- Roparrörelsen
- Man ville kunna samlas frivilligt i gemenskap med andra troende även utan prästen. Man ville bli medlem genom att döpas som bekännande troende och man ansåg att nattvarden var till för troende.

Pingstväckelsens intåg i Sverige

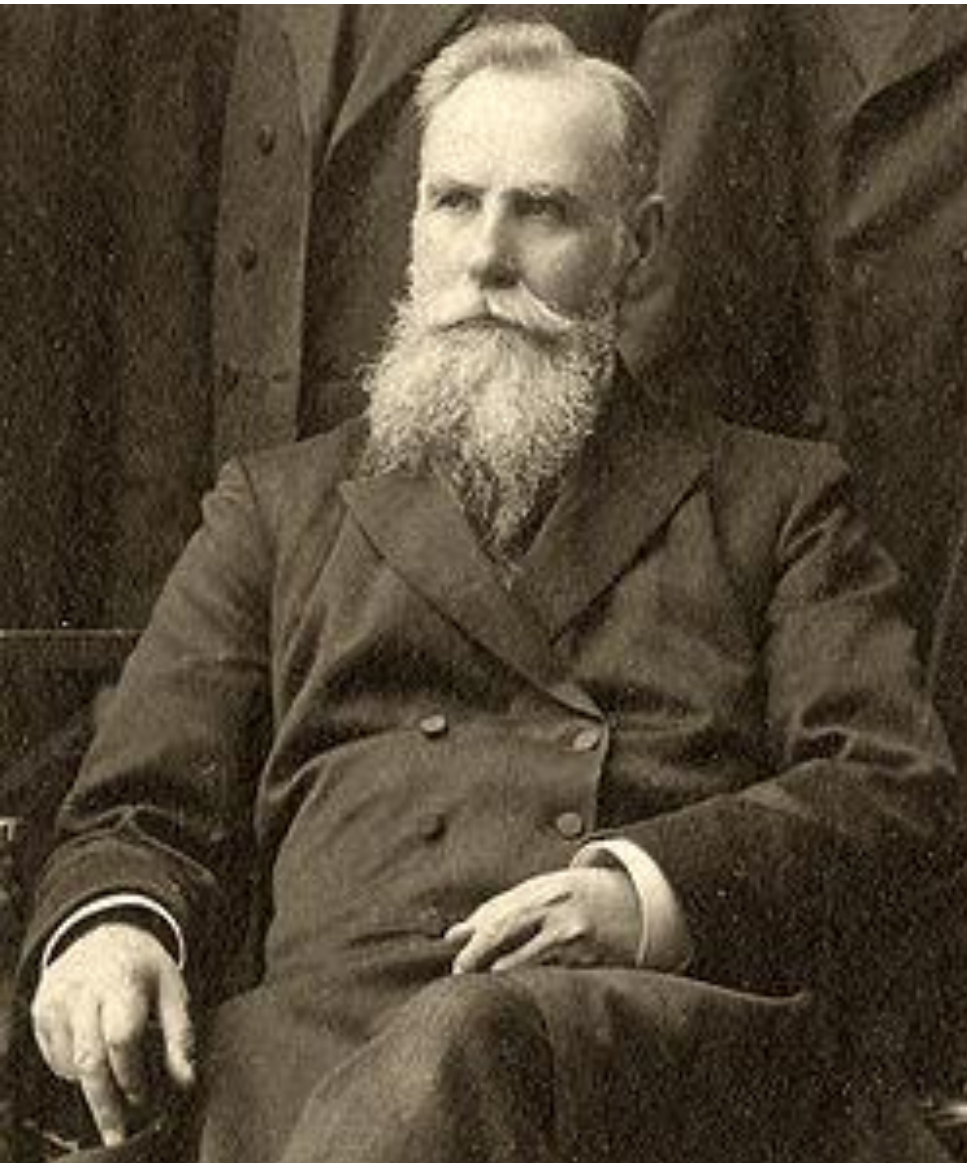
Pingstväckelsens intåg i Sverige

- Skillnad på "Pingstväckelsen" och "Pingströrelsen"
- Andrew G. Johnson från Skövde blev frälst i Los Angeles 1904 och därefter börjar resa som kolportör och predikant i USA.
- Möter William J. Seymour på ett väckelsemöte
- Flera blir andedöpta och börjar tala i tungor
- Azusa Street
- Nu när den andra Pingstdagen kommit var den yttersta tiden snart här. Sände ut missionärer.
- "The color line was washed away in the blood"

Pingstväckelsens intåg i Sverige

- "Palestinafararna"
- Trodde att de kunde tala (och skriva) riktiga språk
- Åker till Jerusalem för att missionera men avbryter i Neapel
- Andrew Johnson återvänder till Sverige 1906
- John Ongman från Örebro kallas att bedöma Andrew Johnsons "nya rörelse"

Pingstväckelsens intåg i Sverige

Pingstväckelsens intåg i Sverige

- Lewi Pethrus kommer 1911 till baptistförsamlingen Filadelfia i Stockholm
- Konflikt mellan Baptistsamfundet och Filadelfia om huruvida troende från andra församlingar ska få ta nattvard eller inte
- Filadelfia utesluts ur Baptistsamfundet
- ”Den nya rörelsen” blir ”Pingströrelsen”

Pingstväckelsens intåg i Sverige

- Lewi Pethrus var med och grundade
 - Nyhemsveckan
 - Kristdemokraterna
 - Tidningen Dagen
 - IBRA Radio
 - Banken Samspar
 - Kaggeholms folkhögskola
 - LP-stiftelsen
- Sveriges största frikyrkotrossamfund.
- Filadelfia är Europas största pingstförsamling

Christian Molk

Pastor i Pingst Härnösand

www.christianmolk.se/kyrkohistoria